

جهان و جوان

براساس تعریف سازمان ملی جوانان جمهوری اسلامی، برنامه توسعه و جوانان

تلاش برای ساماندهی امور جوانان در جهت رشد آن‌ها از دهه ۱۳۷۰ با تشکیل «شورای عالی جوانان» آغاز شده است که با تشکیل «سازمان ملی جوانان» در سال ۱۳۷۹ ه.ش نهادینه شد.

دولت با استناد به قانون ۱۵۷، «برنامه سوم توسعه» موظف گردید که برنامه ساماندهی امور جوانان را تدوین و اجرا کند.

در ادامه‌این کوشش‌ها، نخستین «سندي توسعه و ساماندهی

ملی امور جوانان» در برنامه توسعه چهارم تنظیم شد.

از سوی دیگر، در سنند چشم‌انداز در افق ۱۴۰۴ و سیاست‌های کلی نظام (مصوب مجمع تشخیص مصلحت) «جایگاه جوانان» تبیین و برنامه عمل در حوزه‌های اساسی مسائل جوانان به «شورای عالی جوانان» و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور (سابق) برای اجرا ابلاغ گردید. براساس این برنامه، تلاش شد که امور جوانان با توجه به چالش‌ها، نیازها و سیاست‌ها طبقه‌بندی شود و یک نوع تقسیم کار ملی برای پهلوپود و ارتقای امور جوانان انجام گرفت.

بررسی وضعیت موجود جوانان در جامعه کنونی و تغییر نسبت جمعیت جوان به کل کشور از $\frac{28}{4}$ درصد در سال ۱۳۷۵ به $\frac{34}{9}$ در سال ۸۱ نمایانگر چالش‌های پیش روست.

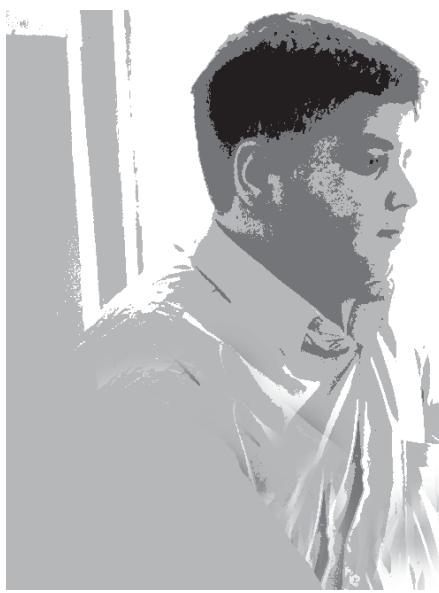
پدیده جوانی به عنوان سازه اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی، روانی و بیولوژیکی، فرایندی است فراگیر و مناسب با خصوصیات قومی، جنسی و شیوه‌های متنوع زندگی که نیازهای آن محدود به مزهای جغرافیایی نمی‌گردد.

دوره جوانی در ایران، دامنه سنی ۱۵ تا ۲۹ سال را دربر می‌گیرد که تحولی غیرقابل تفکیک از کودکی و نوجوانی است.

همیت جوانان به عنوان نیروی اجتماعی و منبع توسعه انسانی یک جامعه بر کسی پوشیده نیست و توجه به ظرفیت‌های بالقوه آن‌ها می‌تواند سهم مهمی در رفع مشکلات جاری جامعه داشته باشد.

ایران کشوری جوان محسوب می‌شود و طبق سرشماری در سال ۱۳۷۵، میانگین سن جامعه $\frac{19}{4}$ سال بوده است و در سال ۱۳۸۳ $\frac{68}{4}$ درصد از جمعیت جامعه، زیر $\frac{30}{4}$ سال و $\frac{34}{4}$ درصد از آن‌ها در گروه سنی $\frac{29}{4}$ - $\frac{15}{4}$ سال قرار داشته‌اند.

جون بودن جامعه در عین حال که فرصتی را برای بهره‌گیری از استعدادهای جوانان فراهم می‌سازد اما غفلت از آن نیز تهدیداتی را متوجه جامعه خواهد کرد. آن‌چه قابل توجه می‌نماید این است که جمهوری اسلامی تلاش دارد در قالب برنامه‌های توسعه، نیازهای جوانان را پاسخ دهد و به نوعی به حقوق فردی و اجتماعی و طبیعی آن‌ها ارج نهاده و زمینه‌های تحقق آن را فراهم سازد.

چالش‌ها و جوانان

اشغال: بدیهی است که بین بیکاری جوانان و آسیب‌پذیری آن‌ها رابطه تنگاتنگی وجود دارد. نیاز به داشتن شغل به عنوان یک حق اساسی برای جوانان و یک وظیفه و تکلیف برای دولتها و خانواده‌ها، از اولویت‌های برنامه‌های در جوامع امروزی به حساب می‌آید و از دیدگاه‌های مختلف بر آن تأکید می‌شود.

در کشور ایران برابر آمار رسمی، بیش از یک سوم جمعیت را جوانان تشکیل می‌دهند که دغدغهٔ مهم آن‌ها دسترسی به اشتغال است.

سازمان ملی جوانان در راستای تحقق اصول ۲۸۰۳ و ۴۳ قانون اساسی جمهوری اسلامی، آرمان‌های سند چشم‌انداز ۱۴۰ (بندهای ۱۵ و ۳۴) و سیاست‌های کلی برنامهٔ جمهوری اسلامی ایران، ماده ۱۱۲ و ۱۲۶ برنامهٔ توسعهٔ چهارم و نیز تحقیق «برنامهٔ عمل جهانی برای جوانان تا سال ۲۰۰۰» و پس از آن سازمان ملل متعدد» برنامهٔ ساماندهی اشتغال جوانان را ارائه کرد.

مهمنترین اقدامات اجرایی در جهت فعالیت‌های اشتغال‌زایی جوانان، با اولویت ۲۹-۲۵ ساله شامل: تدوین سیاست حمایت از بخش خصوصی به منظور افزایش اشتغال خصوصاً جوانان و گسترش بخش خدمات مدرن به دلیل اشتغال‌زایی قبل توجه این بخش مانند تولید نرم‌افزار و IT، اعزام نیروی کار به خارج از کشور، توامندسازی جوانان... می‌شود.

ساماندهی مسکن جوانان

دسترسی به مسکن مناسب از نیازهای اساسی محسوب می‌شود که در دستور کار دولتها قرار دارد.

برخورداری از مسکن مناسب موجب استقلال و آرماش در زندگی و کمک مهemi به استحکام نهاد خانواده است.

از جمله اقدامات اجرایی جمهوری اسلامی در زمینهٔ مسکن و توامندسازی جوانان در این خصوص شامل موارد زیر می‌شود:

- پرداخت وام‌های کم بهره یا بدون بهره در اقساط بلند مدت به جوانان متقاضی و عرضه کنندگان این‌به مسکن جوانان؛

- کمک به ایجاد نظام بیمه بیکاری جوانان به منظور پرداخت تمام یا بخشی از هزینه‌های تأمین مسکن جوانان بیکار (در قالب طرح‌های مسکن استیجاری)؛

- کمک به شهرداری‌ها و کلیه فعالان بازار مسکن (شامل مؤسسات مالی و سرمایه‌گذاری، تولیدکنندگان و سازندگان مسکن شخصی و...).

ساماندهی ازدواج جوانان

فرایند و الگوی ازدواج در طول تاریخ دچار تحول و دگرگونی‌های اساسی شده و امروزه در جامعهٔ ما به سمت

تجملی شدن رفته است. متأسفانه کارکردهای خانواده در امر ازدواج ضعیف شده و فاصلهٔ میان بلوغ و سن ازدواج موجب تأخیر در اراضی نیازهای طبیعی جوانان گردیده است. سازمان ملی جوانان در راستای تسريع شرایط ازدواج برای جوانان، برنامه‌هایی را پیشنهاد و اجرا می‌کند از جمله: قرار دادن مطالب جدید در محتواهی دروس آموزش عمومی، افزایش مهارت‌های روابط اجتماعی دختران و پسران در چهارچوب شرع مقدس اسلام و قانون، تقویت سلامت روان، اجرای برنامه‌های آگاهسازی و اصلاح نگرش جهت اصلاح رفتار مناسب با جوانان، افزایش تسهیلات بانکی ازدواج زوجین جوان، تأمین مسکن ارزان قیمت و... شایان ذکر است که طی برنامه سوم توسعه، متوسط رشد ازدواج جوانان ۱۵-۲۹ ساله، ۲/۷۵ درصد بوده و این در حالی است که متوسط رشد سالانه طلاق، ۹/۱۱ درصد است؛ لذا درصد جوانان متاهل ۲۰-۲۹ ساله از ۶۰ درصد در سال ۱۳۷۵ به ۴۸ درصد در سال ۱۳۸۳ کاهش یافته است.

سلامت و جوانان

در کنار سایر چالش‌ها، می‌توان از نرخ رشد سلامت رشد جسمی و روانی دختران و پسران یاد کرد. توسعهٔ ورزش و امور پرورشی، آموزش‌های رسمی و غیررسمی در زمینهٔ تغذیه، پیشگیری از کوتاهی قد و سایر ناهنجاری‌های جسمی و... از موارد مهم اجرایی در این زمینه محسوب می‌شود.

از جمله آسیب‌های جسمی دختران کمبود آهن و کم‌خونی است که می‌تواند عارضه‌های جسمی جدی‌تری را به همراه داشته باشد.

اوقات فراغت

عرضه خدمات اوقات فراغت توسط نهادهای دولتی و غیردولتی از معضلات پیش روی جامعه فعلی ماست. عدم انگیزه کافی برای مشارکت در این امر، تعاریف مبهم در مفهوم اوقات فراغت و عدم توجه کافی به نیاز جوانان در این زمینه باعث ایجاد چالش‌هایی شده است.

آمار عملکرد کلیه فعالیت‌های اوقات فراغت جوانان در سال ۱۳۸۳، نشان‌دهنده پوشش ۲۱ درصد از نیازهای جوانان بوده است.

با توجه به این آمار می‌توان گفت که عدمه جوانان از امکانات کافی برای پر کردن زمان بیکاری خود بهره‌مند نیستند و وقت خود را در تنها یکی می‌گذرانند که آفتهای خاص خود را دارد.

مهارت‌های زندگی

از دیگر ضرورت‌های برای نسل جوان امروزی، کسب توانایی برای حل مسئله، هدف‌گذاری، تصمیم‌گیری و مدیریت هیجان است.

همیت این موضوع زمانی بیشتر می‌شود که بپذیریم امروزه یک نگاه جهانی به مقوله جوان و مسائل او وجود دارد و رشد و پرورش جوان تنها در سطح ملی مطرح نیست بلکه حضور در مجتمع جهانی و سرعت مبادلات فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی اقتضا می‌کند که مهارت‌های اجتماعی مورد نیاز را کسب نماید. بنابراین می‌توان گفت ایجاد فضا جهت کسب این مهارت‌ها، نه فقط یک ضرورت بلکه یک حق اساسی است.

توجه به آسیب‌های اجتماعی و جوانان

یکی از آسیب‌های مهم در سطح جامعه که مستقیماً بر وضعیت جوانان تأثیرگذار است، مسئله اعتیاد است که خود ناشی از کمبودهای فرهنگی، ناهنجاری‌های خانوادگی و اجتماعی... است.

اطلاع‌رسانی، آموزش جوانان نسبت به خطرات آسودگی به مواد مخدر به همراه به کارگیری روش‌های پیشگیری از ورود مواد مخدر به سطح جامعه می‌تواند در سالم‌سازی فضای تربیتی خانواده‌ها و جامعه کمک کند.

جوانان و مشارکت اجتماعی

فراهم نمودن بستر مناسب برای مشارکت اجتماعی و توسعه فعالیت‌های جمعی از دیگر نیازهای جوانان به شمار می‌رود. این امر می‌تواند به بروز خلاقیت‌ها، توانایی‌ها و پیشگیری از آسیب‌ها کمک کند.

جوان امروزی برای برقراری ارتباط با همسالان خود در سطح ملی و جهانی، نیازمند شاخص‌های اجتماعی و فرهنگی کارآمد است که جامعه باید آن را در اختیارش قرار دهد.

کسب روحیه مسئولیت‌پذیر، قانون‌گراء، سالم، آگاه به هویت ملی و توانمند در برقراری تعامل با فرهنگ جهانی و... از این دست است.

برنامه جامع ملی

با توجه به آن‌چه که گفته شد و نظر به چشم‌انداز ۲۰ ساله امور جوانان در چهار برنامه پنج ساله طراحی و اجرا شده است.

این برنامه‌های دارای محورهای اصلی و تکمیلی هستند.

○ برنامه پنج ساله چهارم

- تأمین اشتغال جوانان با نرخ بیکاری متعارف؛

- تأمین مسکن برای کلیه جوانان متأهل؛

- اجرای طرح ساماندهی و تقسیم کار ملی برای امور جوانان

○ برنامه پنج ساله پنجم

- تسهیل امر ازدواج و تحکیم نهاد خانواده؛

- توسعه مهارت‌های اجتماعی و فنی؛

- تأمین نرخ مشارکت اجتماعی متناسب با ستانداردهای جهانی؛

- تأمین سلامت روانی و جسمی متناسب با شاخص‌های جهانی؛

- توسعه صنعت اوقات فراغت؛

- توسعه مبارزه با اعتیاد و کاهش نرخ آن.

○ برنامه پنج ساله ششم

- تحقق اهداف کامل طرح هویت دینی و ملی؛

- تحقق اهداف استحکام و تقویت نهاد خانواده؛

- مهار اعتیاد و دیگر آسیب‌های اجتماعی.

شایان ذکر است که جمهوری اسلامی در طول ۳۲ سال پس از انقلاب اسلامی اهتمام جدی به حل مسائل جوانان داشته و این توجه سیر تکاملی را طی نموده است و تا پایان برنامه دهم ادامه دارد.

پرداختن به امور جوانان در چشم‌انداز توسعه ۲۰ ساله و سایر برنامه‌های توسعه (به خصوص توسعه چهارم و پنجم) بیانگر این مطلب است که برنامه‌ریزان و سیاست‌گذاران جمهوری اسلامی نه تنها به عنوان یک ضرورت به آن پرداخته‌اند بلکه تلاش در جهت رفع مشکلات آن‌ها و فراهم ساختن زمینه‌های لازم را یک حق اساسی و بشری تلقی می‌کنند.

منبع

سند ملی توسعه و ساماندهی امور جوانان، سازمان ملی جوانان مصوب بیست‌وچهارمین جلسه شورای عالی جوانان کشور، ۱۳۸۴.